HOC LIBELLO HAEC CONTINENTVR.

SOPHOCLIS TRAGICI POETÆ vita non prius in lucem edita. Eiusdem Poetæ sententiæ pulcherrimæ, interprete Bartholomeo Marliano.

Romæ. M. D. XXXXV.

REVERENDISS. ET ILLVSTRISsimo Georgio Armaniaco Rhutenen̄. Episcopo, ac sanctæ Rom. Ecclesiæ Card. digniss. B. Marlianus. S. D.

SOPHOCLIS Tragici Poetæ vitam Præsul ampliss. eleganter, copiose'que græce descriptam, duabus maxime de causis, penès me latere multos annos passus sum. Verebar enim ne si illam, perinde vt rem nouam, & adhuc incognitam, quæ multis fortasse nota esset, in lucem ederem, inscitiæ, impudentiæ'ue possem redargui. Deinde cogitanti cui potissimum, tanquam tutelari alicui numini, poetæ Græcis celebratissimi, & qui non Tragicis modo, sed cæteris penè omnibus gloria præstiterit, vitam committerem, qui mihi planè satisfaceret, haud facile occurrebat. Nunc autem postquam animaduerto eos, qui illud Poetæ huius septem Tragœdiarum, quæ extant, diuinum opus summa diligentia conquisitum, typis excudendum curauere, & in iis Lascarem ipsum plurimæ lectionis virum, ac natione Græcum, qui eius etiam operis commentaria in lucem dedit, hanc auctoris vitam, vbi minime oportebat, prætermisisse: non est quòd dubitem si eam, veluti ex scena, in eruditorum theatrum tandem prodire iussero, ne non magno applausu, vt res noua, ac literis Græcis operam nauantibus peroptanda, excipiatur. Cum vero demum Præsul ornatiss. te vtriusque linguæ studium summa cum tua laude grauissimis cogitationibus consiliis'que coniunxisse, & in omnes, qui studiis bonarum artium prodesse cupiunt, qua-

cunctis in re alterum Mecœnatem esse munificentia video: cæterasque singulares animi tui virtutes circũspicio. (Nam Regii generis nobilitatem, summasque tuas, tuorumque innumeras laudes in præsentia omitto, ne dicam paucis quæ longiorem desyderant orationem) nihil est quòd me amplius moretur, quin tanti Poetæ huius vitam, priusquam tẽporis inuidia, quæ eam hucusque latere passa est, penitus aboleri sinat, in medium proferam: & Poetæ ipsius, & eius, quisquis is fuit, qui eam scripsit, memoriæ cõsulam: simulque bonarum literarum studiosis pergratum faciam. Hanc igitur vitam, simul & nonnullas, quas Græci γνώμας vocant, eiusdem Poetæ sententias, in vnum congessi, interpretatione Latina, ad eorum vsum, qui Græcas literas ignorant, præterea apposita. Id qualecunque est munusculum tibi dedicatum, ne quæso vir humanissime quòd tua dignitate, ac auctoritate longè dispar sit, despicere velis, animumque meũ potius consyderes, qui non tam quid mittam, quàm vt aliquid mittam, quo testari possim quàm tibi sim deditus, potissimum expenderim. Neque dedigneris tantillum libellum in tuam Bibliothecam admittere: qui multa contineat scitu dignissima: & qui nescio an vlli nostrorum, aut etiam Græcorum, præsertim quoad vitam ipsam attinet, non fuerit antehac diu multumque desyderatus. Vale.

ΣΟΦΟΚΛΗ͂Σ τὸ μὲν γένος ἦν ἀθηναῖος, ὑὸς δὲ Σοφίλου, ὃς οὔτε, ὡς Ἀριστόξενός φησι, τέκτων, ἢ χαλκεὺς ἦν: οὔτε, ὡς Ἴστρος, μαχαιροποιὸς τὴν ἐργασίαν. τυχὸν δὲ ἐκέκτητο δούλους χαλκέας καὶ τέκτονας. οὐ γὰρ εἰκὸς τὸν ἐκ τοιούτων γενόμενον, στρατηγίας ἀξιωθῆναι, σὺν Περικλεῖ, καὶ Θουκυδίδῃ τοῖς πρώτοις τῆς πόλεως. ἀλλ' οὐδ' ἂν ἀπὸ τῆς κωμικῶν ἄδηκτος ἀφείθη, τῆς οὐδὲ Θεμιστοκλέους ἀπεσχημένων. ἀπιστητέον δὲ καὶ τῷ Ἴστρῳ, φάσκοντι αὐτὸν οὐκ ἀθηναῖον, ἀλλὰ φλιάσιον εἶναι. πλὴν γὰρ Ἴστρου παρ' οὐδενὶ ἑτέρῳ τοῦτ' ἔστιν εὑρεῖν. ἐγένετο οὖν ὁ Σοφοκλῆς τὸ γένος ἀθηναῖος, δήμου κολώνηθεν, καὶ τῷ βίῳ, καὶ τῇ ποιήσει περιφανής. Καλῶς δὲ ἐπαιδεύθη καὶ ἐτράφη ἐν εὐπορίᾳ, καὶ ἐν πολιτείᾳ, καὶ ἐν πρεσβείαις ἐξητάζετο. Γεννηθῆναι δὲ αὐτόν φασιν ἑβδομηκοστῇ πρώτῃ ὀλυμπιάδι κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος, ἐπὶ ἄρχοντος Ἀθήνησι Φιλίππου. ἦν δὲ Αἰσχύλου μὲν νεώτερος ἔτεσιν ἑπτά, Εὐριπίδου δὲ παλαιότερος εἰκοσιτέσσαρα. Διεπονήθη δὲ ἐν παισὶ καὶ περὶ παλαίστραν, καὶ μουσικήν, ἐξ ὧν ἀμφοτέρων ἐστεφανώθη, ὥς φησιν Ἴστρος. Ἐδιδάχθη δὲ τὴν μουσικὴν παρὰ Λαμπίου. Καὶ μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν Ἀθηναίων περὶ τρόπαιον ὄντων, μετὰ λύρας γυμνὸς ἀληλεμμένος τοῖς παιανίζουσι τῶν ἐπινικίων ἐξῆρχε. καὶ παρ' Αἰσχύλου δὲ τὴν τραγῳδίαν ἔμαθε. καὶ πολλὰ ἐκαινούργησεν ἐν τοῖς ἀγῶσι. πρῶτον μὲν καταλύσας τὴν ὑπόκρισιν τοῦ ποιητοῦ διὰ τὴν ἰδίαν ἰσχνοφωνίαν. πάλαι γὰρ καὶ ὁ ποιητὴς ὑπεκρίνετο.

αὐτὸς

SOPHOCLES, Patria Atheniensis, patrem habuit Sophilum, qui neq;, vt Aristoxenus ait, faber lignarius, aut ferrarius erat: neq;, vt Istrus voluit, gladiorum opificium exercuit. Forte tamen seruos fabros, & ferrarios domi habebat. Neq; .n. par fuisset, vt, qui ex talibus ortus esset parentibus, imperatorio munere dignus censeretur, id'q; cum Pericle, & Thucydide viris in ea Ciuitate principibus. Neq; à Comicorũ mordacitate, qui ne à Themistocle quidem abstinuerunt, intactus abiisset. Minime'q; etiam Istro fides habenda est, qui ipsum nõ Atheniensem, verũ Phliasiũ esse existimat. Nam apud aliũ neminẽ, præterq; apud Istrũ, id est inuenire. Natus igitur erat Sophocles Athenis, ex populo Colonẽsi, vita & poesi præclarus: vt qui in pueritia pulchre institutus, et in maxima rerum copia fuerat educatus: ac in rep. administrãda, atq; legationibus obeũdis diu versatus. Altero post septuagesimam olympiadẽ anno, ipsum natum ferunt. Qua tempestate Philippus Atheniensibus imperabat, porrò annis decem & septem Æschylo erat minor: Euripide verò maior vigintiquatuor. Cum pueris aũt cum in palæstra, tũ in musica sese exercuit: ac ex vtraq; (vt testatur Istrus) coronã est consecutus. Musicã aũt à Lampio didicit. Ac post illam pugnam naualem, quæ apud Salamina edita est, cum Athenienses in constituẽdo Tropæum occupati essent, cum lyra nudus, inũctus, inter eos, qui pæana ob victoriam canebãt, primas partes agebat. Tragœdiam verò ab Æschylo didicit: atq; in certaminibus nõ pauca excogitauit: pri-

αὐτὸς δὲ καὶ τοὺς χορευτὰς ποιήσας ἀντὶ δώδεκα πεντεκαίδεκα. καὶ τὸν τρίτον ὑποκριτὴν ἐξεῦρε. Φασὶ δὲ ὅτι καὶ κιθάραν ἀναλαβὼν, ἐν μόνῳ τῷ Θαμύριδι ποτὲ ἐκιθάρισεν· ὅθεν καὶ ἐν τῇ ποικίλῃ στοᾷ μετὰ κιθάρας αὐτὸν γεγράφθαι φασί. Σάτυρος δέ φησιν, ὅτι καὶ τὴν καμπύλην βακτηρίαν αὐτὸς ἐπενόησε. Φησὶ δὲ Ἴστρος καὶ τὰς λευκὰς κρηπῖδας αὐτὸν ἐξευρηκέναι, ἃς ὑποδύονται οἵ τε ὑποκριταὶ καὶ οἱ χορευταί· καὶ πρὸς τὰς φύσεις αὐτῶν γράψαι τὰ δράματα· ταῖς δὲ μούσαις θίασον ἐκ τῶν πεπαιδευμένων εὑρεῖν. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, τοῦ ἤθους αὐτοῦ τοσαύτη γέγονε χάρις, ὥστε πάνυ πρὸς ἁπάντων αὐτὸν στέργεσθαι. Νίκας δὲ ἔλαβεν εἴκοσι, ὥς φησι Καρύστιος. πολλάκις δὲ καὶ δευτερεῖα ἔλαβε, τριτεῖα δὲ οὐδέποτε. Καὶ Ἀθηναῖοι δὲ αὐτὸν ἑτῶν ὄντα ἑξηκονταπέντε στρατηγὸν εἵλοντο πρὸ τῶν Πελοποννησιακῶν ἔτεσιν ἑπτὰ ἐν τῷ πρὸς Ἀναίους πολέμῳ. Οὕτω δὲ φιλαθηναιότατος ἦν, ὥστε πολλῶν βασιλέων μεταπεμπομένων αὐτὸν, οὐκ ἤθελε τὴν πατρίδα καταλιπεῖν. Εἶχε δὲ καὶ τὴν Ἄλωνος ἱερωσύνην, ὃς ἥρως ἦν μετὰ Ἀσκληπιοῦ παρὰ Χείρωνι. Ἱδρύθη δὲ ὑπὸ Ἰοφῶντος τοῦ υἱοῦ μετὰ τὴν τελευτήν. Γέγονε δὲ καὶ θεοφιλὴς Σοφοκλῆς ὡς οὐκ ἄλλος, καθὰ Ἱερώνυμός φησιν ἐν τῷ περὶ τῆς χρυσῆς στεφάνης. Ταύτης γὰρ ἐξ Ἀκροπόλεως κλαπείσης, κατ' ὄναρ Ἡρακλῆς ἐδήλωσεν Σοφοκλεῖ, λέγων τὴν οὖσαν οἰκίαν ἐν δεξιῷ εἰσιόντι ἐρευνῆσαι, ἔνθα ἐκρύπτετο. ἐμήνυσε δὲ αὐτὴν τῷ δήμῳ· καὶ τάλαντον ἐδέξατο, τοῦτο γὰρ ἦν προκηρυχθέν. λαβὼν οὖν τὸ τάλαντον, ἱερὸν ἱδρύσατο μηνυτοῦ Ἡρακλέους. Φαίνεται δὲ καὶ παρὰ πολλοῖς ἡ πρὸς τὸν υἱὸν Ἰοφῶντα γενομένη αὐτῷ ποτὲ δίκη. ἔχων γὰρ ἐκ μὲν Νικοστράτης Ἰοφῶντα, ἐκ

δὲ

mus'que ob vocis exilitatem Poetæ *actionem omisit*. Olim *enim vel Poeta ipse agebat*. Idem *etiam quindecim saltatores constituit, cum duodecim tantum essent: tertium'que actorem inuenit*. Ferunt *insuper hunc citharam quandoque sumpsisse, & in solius Thamyridis laudē cecinisse*. Qua *re in porticu* Pœcile *cithara pictus fuit*. *Satyrus aūt tradit, baculum incuruum venationi aptum à Sophocle excogitatum:* Istrus *item etiam crepidas albas ab eo inuentas, quas actores æque, ac saltatores induebant: pro'que eorum ingenio* Tragœdias *conscriptas*. Musis'que Thiason *ex iis, quæ didicerat, commentum esse*. Et *vt simpliciter dicam, tanta in eius moribus gratia fuit, vt ab omnibus vehemēter amaretur*. Refert Carystius *vicies eum vicisse, ac persæpe secundas retulisse, tertias nunquā*. Athenienses *autem eum quintum supra sexagesimum agentem annum, septem annis ante bellum* Peloponnesiacum, *ducem aduersus* Ananiam *delegerunt*. Tanto *autem* Athenarum *vrbis amore tenebatur, vt cum à* Regibus *quāplurimis accerseretur, patriam relinquere nunquā voluerit*. Halonis, *qui cum* Æsculapio *heros fuit apud* Chironem, *sacerdotium habuit*. Et *ei vita defuncto, ab* Iophōte *filio statua erecta fuit*. Diis *etiā charus* Sophocles *extitit, quantum alius nemo: vt ex iis potest intelligi, quæ* Hieronymus *in eo libro, quem scripsit de* Corona *aurea, tradidit*. Cum *hæc.n. ex* Acropoli *furto fuisset sublata*, Hercules *in somnis* Sophoclem *monuit, vt eam domum, quæ ad dextrā ingredienti esset, perscrutaretur: ibi.n. occultari indicauit*. Qua *re populo patefacta, talētum, sicut per præconem edictū fuerat, accepit*. Quāobrem Herculi *monitori ea pecunia* Templum *erexit*. Apparet *& apud multos iudicium aduersus filium* Iophontem *factum*.

δὲ Θεωρίδος σικυωνίας Ἀρίστωνα, τὸν ἐκ τούτου γενόμενον παῖδα Σοφοκλέα τοὔνομα πλέον ἔστεργε. καί ποτε ἐν δράματι εἰσήγαγε τὸν Ἰοφῶντα αὐτῷ φθονοῦντα, καὶ πρὸς φράτορας ἐγκαλοῦντα τῷ πατρὶ, ὡς ὑπὸ γήρως παραφρονοῦντα. οἱ δὲ τῷ Ἰοφῶντι ἐπετίμησαν. Σάτυρος δέ φησιν αὐτὸν εἰπεῖν. Εἰ μὲν εἰμὶ Σοφοκλῆς, οὐ παραφρονῶ: εἰ δὲ παραφρονῶ, οὐκ εἰμὶ Σοφοκλῆς, καὶ τότε τὸν οἰδίποδα ἀναγνῶναι. Τελευτῆσαι δὲ αὐτὸν Ἴστρος καὶ Νεάνθης φασὶ τοῦτον τὸν τρόπον. Καλλιππίδην ὑποκριτὴν ἀπ' ἐργασίας ἐξ Ὀποῦντος ἥκοντα περὶ τοὺς χοὰς πέμψαι αὐτῷ σταφυλὴν, τὸν δὲ Σοφοκλέα λαβόντα, καὶ βαλόντα ῥᾶγα ἔτι ὀμφακίζουσαν εἰς τὸ στόμα ὑπὸ τοῦ ἄγαν γήρως ἀποπνιγέντα τελευτῆσαι. Σάτυρος δέ φησι, τὴν Ἀντιγόνην ἀναγινώσκοντα, καὶ ἐμπεσόντα πρὸς τὰ τέλη κώλῳ μακρῷ, καὶ μέσην, ἢ καὶ ὑποστιγμὴν πρὸς ἀνάπαυσιν μὴ ἔχοντι, ἄγαν ἀποτείνοντα τὴν φωνὴν σὺν τῇ φωνῇ, καὶ τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι. οἱ δὲ, ὅτι μετὰ τὴν τοῦ δράματος ἀνάγνωσιν, ὅτε νικῶν ἐκηρύχθη, χαρᾷ νικηθεὶς ἐξέλιπε. τῶν δὲ πατρῴων αὐτοῦ τάφων ἐπὶ Δεκέλειαν κειμένων πρὸ σταδίων τοῦ τείχους ἕνδεκα, καὶ τοῦτον τὸν τόπον ἐπιτετειχικότων Λακεδαιμονίων κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ἐπεὶ πρὸς οὐχ οἷόν τε ἦν αὐτὸν ἐκεῖ θάπτειν, Διόνυσος κατ' ὄναρ ἐπιστὰς Λυσάνδρῳ, ἐκέλευσεν ἐπιτρέψαι τεθῆναι τὸν ἄνδρα εἰς τὸν τάφον. ὡς δὲ ὠλιγώρησεν ὁ Λύσανδρος δεύτερον αὐτῷ ἐπέστη ὁ Διόνυσος τὸ αὐτὸ κελεύων, ὁ δὲ Λύσανδρος πυνθανόμενος παρὰ τῶν φυγάδων, τίς εἴη ὁ τελευτήσας, καὶ μαθὼν ὅτι Σοφοκλῆς: κήρυγμα πέμψας, ἐδίδου θάπτειν τὸν ἄνδρα. Φασὶ δὲ ὅτι καὶ τῷ μνήματι αὐτοῦ σειρῆνα ἐπέστησαν. οἱ δὲ χελιδόνα χαλκῆν.

factum. Nam cum ex Nicostrata Iophontem *suscepisset:* & ex Theoride Sicyonia Aristonem, ex hoc natũ puerum nomine Sophoclem, illo chariorem habebat: atq; nonnunq; in Tragœdia Iophontem ipsi inuidentẽ induxit: et apud Phratoras de patre expostulantem: quod is præ senectute desiperet. Sed ii Iophontem increpauere. Satyrus.n.tradit ipsum dixisse. Si sum Sophocles, non desipio: si desipio, non sum Sophocles: atq; mox Oedipodẽ legisse. Istrus, & Neãthes, eũ ad hunc modum obiisse mortis diem scribunt. Callipidẽ videlicet actorem cum ab quæstu ex vrbe Opunte ad inferiarum sacrũ veniret, Sophocli vuam misisse, qua accepta, acino'q; nondum maturo in os iniecto, præ nimia senectute strangulatum, interiisse. Satyrus vero scribit: eum cũ Antigonem legeret, ac circa finem in longã sententiam incidisset, quæ mediam, aut subdistinctionis notam ad spiritum recipiendum non haberet, sic vocẽ extendisse, vt vnà cũ voce spiritum emitteret. Alii verò tradunt, cum post Tragœdiam recitatam victor fuisset declaratus, gaudio victũ expirasse. Cum autem maiorum suorum sepulchra apud Deceleæan essent ante vndecim stadia muri: & hunc locũ Lacedæmonii cõtra Atheniẽses muniuissent, neq; fieri posset, vt illic Sophocles sepeliretur, Dionysius in somnis Lysandro astitit, iussit'q; vt curam illius sepeliendi susciperet. Et quoniam Lysander id neglexit, Dionysius iterum ei apparuit idem iubens. Lysander autem à transfugis sciscitans quis nam esset, qui interierat: cum Sophoclem esse intellexisset, proposito edicto virum sepeliri permisit. Tradunt præterea monumento eius Sirenem fuisse impositam. Alii verò Hirundinem æream, atq; hæc sepulchro inscripta.

Hic

καὶ ἐπιγράφεσθαι δὲ τῷ τάφῳ αὐτοῦ τάδε.

Κρύπτω τῷδε τάφῳ Σοφοκλῆ πρωτεῖα λαβόντα
τῇ τραγικῇ τέχνῃ σχῆμα τὸ σεμνότατον.

Ἴστρος δέ φησιν, Ἀθηναίους διὰ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀρετὴν καὶ ψήφισμα πεποιηκέναι, κατ' ἔτος ἕκαστον αὐτῷ θύειν. Ἔχει δὲ, ὥς φησιν Ἀριστοφάνης, δράματα ἑκατὸν τριάκοντα. τούτων δὲ νοθεύεται δεκαεπτά. Συνηγωνίσατο δὲ Αἰσχύλῳ, καὶ Εὐριπίδῃ, καὶ Χοιρίλλῳ, καὶ Ἀριστίᾳ, καὶ ἄλλοις, καὶ Ἰοφῶντι τῷ υἱῷ. Τὸ πᾶν μὲν οὖν Ὁμηρικῶς ὠνόμαζε. τούς τε μύθους φέρει κατ' ἴχνος τοῦ ποιητοῦ, καὶ τὴν Ὀδυσσείαν δὲ ἐν πολλοῖς δράμασιν ἀπογράφεται. παρετυμολογεῖ δὲ καθ' Ὅμηρον καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ὀδυσσέως.

Ὀρθῶς δ' Ὀδυσσεὺς εἰμ' ἐπώνυμος κακοῖς.
Πολλοὶ γὰρ ὠδύσαντο δυσσεβεῖς ἐμοί.

Ἠθοποιεῖ τε, καὶ ποικίλλει, καὶ τοῖς ἐπινοήμασι τεχνικῶς χρῆται, Ὁμηρικὴν ἐκματτόμενος χάριν. ὅθεν εἰπεῖν λέγεται Ἰωνικόν τινα, μόνον Σοφοκλέα τυγχάνειν Ὁμήρου μαθητήν. Καὶ ἄλλοι μὲν γὰρ πολλοὶ μεμίμηνταί τινας τῶν πρὸ αὐτοῦ, ἢ τῶν καθ' αὑτὸν, μόνος δὲ Σοφοκλῆς ἐφ' ἑκάστου τὸ λαμπρὸν ἀπανθίζει· καθὸ καὶ μέλιτταν ἐλέγετο. Ἔμιξε δὲ τοῖς αὐτοῦ ποιήμασιν εὐκαιρίαν, γλυκύτητα, τόλμαν, ποικιλίαν, οἶδέ τε καιρὸν συμμετρῆσαι, καὶ πράγματα, ὥστε ἐκ βραχέος κώλου ἢ λέξεως ὅλον ἠθοποιεῖν τὸ πρόσωπον. Ἔστι δὲ τοῦτο μέγιστον ἐν ποιητικῇ, δηλοῦν ἦθος, ἢ πάθος. Φησὶ γοῦν Ἀριστοφάνης ὅτι κηρὸς ἐπεκάθιζε τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ. ἄλλοι δὲ Σοφοκλέους τὸ μέλιτι τὸ στόμα κεχρισμένον. Φησὶ δὲ καὶ Ἀριστόξενος, ὡς πρῶτος τῶν Ἀθήνηθεν ποιητῶν τὴν Φρύγιον μελοποιίαν εἰς τὰ ἴδια ᾄσματα παρέλαβε, καὶ τῷ διθυραμβικῷ τρόπῳ κατέμιξεν.

Hic situs est Sophocles, Tragica qui primus in arte,
Ob schema immenso dignus honore fuit.

Refert Istrus *Athenienses ob viri virtutem etiam decreto sanxisse, vt ipsi annua sacra fierent.* Centũ & triginta Tragœdias, *teste* Aristophane, *scripsit* Sophocles: *ex quib. decem & septem eius stylo non conuenire existimantur.* Cum Æschylo, *ac* Euripide *certauit, necnon cum* Chœrilo, *ac* Aristea, & *aliis: etiam cum* Iophonte *filio.* Nihil *non homerice nominabat: atq; in fabulis* Homeri *vestigia imitatur:* Odysseam'q; *in plerisq;* Tragœdiis *describit:* & *in etymologia huius nominis* Ὀδυσσεύς *sequitur* Homerũ. Recte *autem* Vlysses *sum mali cognominis.*
Multi enim impii me oderunt.

Mores *effingit,* & *variat, cogitationibus'q; artificiosè vtitur,* Homericam *exprimens gratiam.* Hinc *est q;* Ionicus *quidam dixisse fertur.* Vnum Sophoclem Homeri *esse discipulum.* Alii *enim quamplurimi nonnullos, qui ante se, vel tempore suo floruere, imitati sunt: solus* Sophocles *à singulis, quod visum splendidius est, tanquam florem delegit.* Hinc *est quòd apis dicebatur.* Suis *poematibus pulchrè occasionem immiscet, dulcedinem, audaciam, varietatem.* Nouit *enim* & *occasionem,* & *res ipsas scite metiri, atq; ob id ex breui colo præstitit, vt totam effingat personam.* Hoc *autem in poetica maximum est, mores videlicet,* & *affectiones exprimere.* Quare *ait* Aristophanes, *in* Sophoclis *labris ceram insidere.* Alii *verò os melle delibutum esse.* Auctor *est* & Aristoxenus, Sophoclem *primum* Atheniensium *Poetarum* Phrygiam *melopoeiam in suos cantus assumpsisse, ac dithyrambico tropo immiscuisse.*

Ἐκ τοῦ Αἴαντος μαστιγοφόρου.

Ex Aiace flagellifero.

ἼΣΜΕΝ γὰρ οὐδὲν σαφὲς, ἀλλ' ἀλώμεθα.
Nihil certi scimus, sed erramus.
Οὔκουν γέλως ἥδιστος εἰς ἐχθροὺς γελᾶν.
Risus dulcissimus est inimicos ludubrio habere.
Γένοιτο μέντ' ἂν πᾶν θεοῦ τεχνωμένου.
Deo annuente nihil non fieri potest.
Ὁρῶ γὰρ ἡμᾶς οὐδὲν ὄντας ἄλλο, πλὴν
Εἴδωλ' ὅσοιπερ ζῶμεν, ἢ κούφην σκιάν.
Nihil aliud, nos qui viuimus, quàm
Imagines, & inanem vmbram esse video.
Ἡμέρα κλίνει τε, κἀνάγει πάλιν
ἅπαντα τἀνθρώπεια.
Dies declinare facit, rursúsque reddit
omnia humana.
Τοὺς δὲ σώφρονας
Θεοὶ φιλοῦσι, καὶ στυγοῦσι τοὺς κακούς.
Sapientes.
Dii amant, & malos oderunt.
Τῶν γὰρ μεγάλων ψυχῶν ἱεὶς,
οὐκ ἂν ἁμάρτοι· κατὰ δ' ἄν τις ἐμοῦ
τοιαῦτα λέγων, οὐκ ἂν πείθοι.
πρὸς γὰρ τὸν ἔχονθ' ὁ φθόνος ἕρπει.
Magnis viris detrahenti
fides habetur: in abiectum autem
inuectus, fide caret,
nam, qui multa habet, inuidiæ est obnoxius.
Καίτοι σμικροὶ μεγάλων χωρὶς
σφαλερὸν πύργου ῥῦμα πέλονται.

μετὰ γὰρ μεγάλων βαιὸς, ἄριστ' ἄν,
καὶ μέγας ὀρθοῖθ' ὑπὸ μικροτέρων.

Humiles, absque magnorum ope,
parum hercle possunt.
At parui magnis adiuti,
& magni paruis, præclaras res efficiunt.

Τὸ γὰρ ἐσλεύσσειν οἰκεῖα πάθη
μηδενὸς ἄλλου περιπράξαντος,
μεγάλας ὀδύνας ὑποτείνει.

Qui sua mala inspicit,
& cum aliis præclare agi videt,
augetur dolor.

Γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φόρει.
Mulieris ornamentum est silentium.

Φίλων γὰρ οἱ τοιοίδε νικῶνται φίλοι.
Amici ab amicis facile vincuntur.

Τί δῆτ' ἂν ἀλγοίης ἐπ' ἐξειργασμένοις;
Οὐ γὰρ γένοιτ' ἂν ταῦθ' ὅπως οὐχ ὧδ' ἔχειν.
Cur dolore afficeris ex iis quæ facta sunt?
Cum facta infecta reddi non possint.

Ξὺν τῷ θεῷ πᾶς καὶ γελᾷ κὠδύρεται.
Et risus, & querelæ Deus auctor est.

Εἰ δέ τις θεῶν
βλάπτοι, φύγοι γ' ἂν χὠ κακὸς τὸν κρείσσονα.
Si forti Deus
Obsit, illius manus euadet & ignauus.

Αἰσχρὸν γὰρ ἄνδρα τοῦ μακροῦ χρῄζειν βίου,
κακοῖσιν ὅστις μηδὲν ἐξαλλάσσεται.
Τί γὰρ παρ' ἦμαρ ἡμέρα τέρπειν ἔχει
προσθεῖσα, κἀναθεῖσα, τοῦ γε κατθανεῖν;

Turpe est longam exoptare vitam,
Qui in malis sine spe versatur.
Quid enim voluptatis afferre potest dies diei
addita, qui omnino est moriturus?

Οὐκ ἂν πριαίμην οὐδενὸς λόγου βροτὸν,
ὅστις κεναῖσιν ἐλπίσιν θερμαίνεται.
ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν, ἢ καλῶς τεθνηκέναι
τὸν εὐγενῆ χρή.

Nullo precio dignum puto,
qui inani spe fouetur.
Generosum enim virum
vel pulchrè viuere, vel pulchrè mori decet.

Τῆς ἀναγκαίας τύχης,
οὐκ ἔστιν οὐδὲν μεῖζον ἀνθρώποις κακόν.

Fortuna aduersa
nullum maius hominibus malum.

Ἀνδρί τοι χρεὼν
μνήμην προσεῖναι, τερπνὸν εἴ τί που πάθοι.
χάρις χάριν γάρ ἐστιν ἡ τίκτουσ' ἀεί.

Qui beneficio affectus est
meminisse oportet.
Gratia enim gratiam parit.

Ὅτου δ' ἀπορρεῖ μνῆστις εὖ πεπονθότος,
οὐκ ἂν γένοιτο ποθ' οὗτος εὐγενὴς ἀνήρ.

Qui beneficii accepti est immemor,
fieri non potest, vt magni animi sit.

Ἐν τῷ φρονεῖν γὰρ μηδὲν, ἥδιστος βίος.
τὸ μὴ φρονεῖν γὰρ κάρτ' ἀνώδυνον κακόν.

Eius qui nihil scit, dulcissima est vita:
Nihil enim sapere, est malum dolore carens.

Οὐ

Οὐ πρὸς ἰατροῦ σοφοῦ
    θροεῖν ἐπῳδὰς πρὸς τομῶντι πήματι.
Non decet peritum medicum
    incantamenta dicere, vbi vulnus est resecandum.
Κρείσσων γὰρ ἀΐδα κεύθων, ἢ νοσῶν μάταν.
Præstaret in infernum abdi, quàm temere insanire.
Ἅπανθ' ὁ μακρὸς κἀναρίθμητος χρόνος,
    φύει τ' ἄδηλα, καὶ φανέντα κρύπτεται.
Omnia longum & innumerabile tempus
Quæ occulta erant reuelat, quæque apparebant occultat.
Οὐκ ἔστ' ἄελπτον οὐδὲν, ἀλλ' ἁλίσκεται
    χὠ δεινὸς ὅρκος, καὶ περισκελεῖς φρένες.
Nihil est quod sperari non possit.
Horridus enim infernus, & duræ mentes vincuntur.
Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, κοὐκ ὀνήσιμα.
Inimicorum dona nec bona, nec vtilia dona sunt.
Ἄρχοντές εἰσιν ὥσθ' ὑπεικτέον τιμή.
Principes sunt & eo illis cedendum.
Ἐγὼ δ' ἐπίσταμαι γὰρ ἀρτίως, ὅτι
    ὅ τ' ἐχθρὸς ἡμῖν, ἐς τοσόνδ' ἐχθραντέος
    ὡς καὶ φιλήσων αὖθις.
Illud teneo, quòd
    dum inimicus eram, ita esse debebam,
    tanquam rursum amaturus.
Τοῖς πολλοῖσι γὰρ:
    βροτῶν ἄπιστος ἐσθ' ἑταιρίας λιμήν.
Non multis
Mortalium amicitiæ portus est fidus.
Τοῖς κυρίοις γὰρ πάντα χρὴ δηλοῦν λόγον.
Dominis cuncta aperire oportet.

Τὰ γὰρ περισσὰ κἀνόνητα σώματα,
πίπτειν βαρείαις πρὸς θεῶν δυσπραξίαις.
Quibus magna, & inutilia ſunt corpora,
Deorum voluntate in erumnas incidunt.
Βούλου κρατεῖν μὲν, σὺν θεῷ δ' ἀεὶ κρατεῖν.
Velis vincere, ſed cum Deo vincas.
Ευρεῖ γὰρ ἐν χρῷ τοῦτο μὴ χαίρειν τινά:
Hoc ad viuum reſecat, vt gaudere non liceat.
Οἱ γὰρ κακοὶ γνώμαισι, τἀγαθὸν χεροῖν
ἔχοντες, οὐκ ἴσασι πρίν τις ἐκβάλῃ.
Qui non recte ſentiunt, quod bonum eſt,
Non prius intelligunt, quàm amiſerint.
Τοῖς θανοῦσί τοι
φιλοῦσι πάντες κειμένοις ἐπεγγελᾶν.
Omnes ferè mortuis
illudere ſolent.
Ὅτῳ δὲ μὴ τάδ' ἐστὶν ἐν γνώμῃ φίλα,
κεῖνός τ' ἐκεῖνα στεργέτω, κἀγὼ τάδε.
Qui huic ſententiæ non aſſentit,
in aliam eat, ego autem hanc ſequar.
Καί τοι κακοῦ πρὸς ἀνδρὸς, ἄνδρα δημότην
μηδὲν δικαιοῦν τῶν ἐφεστώτων κλύειν.
Ad malum virum pertinet non exiſtimare, iuſtum eſſe,
popularem hominem præfectis parere.
Οὐ γάρ ποτ' οὔτ' ἂν ἐν πόλει νόμοι καλῶς
φέροιτ' ἂν, ἔνθα μὴ καθεστήκει δέος.
Nunq̃ in ciuitate leges recte
conſtituerentur, vbi nullus eſt timor.
Οὔτ' ἂν στρατός γε σωφρόνως ἄρχοιτ' ἔτι,
μηδὲν φόβου πρόβλημα, μηδ' αἰδοῦς ἔχων.

Exercitus non rectè regi potest,
cui timor, & verecundia absint.

Ἀλλ' ἄνδρα χρὴ κἂν σῶμα γεννήσῃ μέγα,
δοκεῖν πεσεῖν ἂν, κἂν ἀπὸ σμικροῦ κακοῦ.

Virum, etsi magno sit corpore,
Metiri oportet ex paruo malo cadere posse.

Δέος γὰρ ᾧ πρόσεστιν, αἰσχύνη θ' ὁμοῦ,
σωτηρίαν ἔχοντα τόνδ' ἐπίστασο.

Cui timor, pariterq́ pudor inest,
hunc saluum esse scito.

Ὅπου δ' ὑβρίζειν, δρᾶν θ' ἃ βούλεται πάρα,
ταύτην νόμιζε τὴν πόλιν χρόνῳ ποτὲ
ἐξ οὐρίων δραμοῦσαν, εἰς βυθὸν πεσεῖν.

Vrbem in qua conuicia, cæteraq́ omnia pro libidine fiunt,
hanc aliquando ex optimo statu
in perniciem casuram existimes licet.

Καὶ μὴ δοκῶμεν δρῶντες ἂν ἡδώμεθα,
οὐκ ἀντιτίσειν αὖθις; ἂν λυπώμεθα.

Ne existimemus cum ea facimus, quibus oblectamur
Quin rursus passuri simus, quibus doleamus.

Καὶ γὰρ αἰσχρὸν εἰ πύθοιτό τις
λόγοις κολάζειν, ᾧ βιάζεσθαι πάρα.

Turpe est fando audiri,
te verbis terrere, quem cogere possis.

Ἐκ τῶνδε μέντοι τῶν τρόπων, οὐκ ἄν ποτε
κατάστασις γένοιτ' ἂν οὐδενὸς νόμου,
εἰ τοὺς δίκῃ νικῶντας ἐξωθήσομεν,
καὶ τοὺς ὄπισθεν, εἰς τὸ πρόσθεν ἄξομεν.

Si iustè vincentes expellimus,
& victos victoribus anteponimus,

his moribus, nulla vnquam
lex recte constitueretur.

Οὐ γὰρ οἱ πλατεῖς,
οὐδ' εὐρύνωτοι φῶτες ἀσφαλέστατοι,
ἀλλ' οἱ φρονοῦντες εὖ, κρατοῦσι πανταχοῦ.
μέγας δὲ πλευρὰς βοῦς, ὑπὸ σμικρᾶς ὅμως
μάστιγος, ὀρθὸς εἰς ὁδὸν πορεύεται.

Non qui lata habent dorsa tutissimi sunt,
sed qui bene sentiunt vbiq; sunt superiores.
Nam etsi bos costas habet latas, paruo tamen
stimulo recta pergit via.

Τὴν βάρβαρον γὰρ γλῶσσαν οὐκ ἐπαΐω.
Barbaram linguam non audio.

Φεῦ, τοῦ θανόντος ὡς ταχεῖά τις βροτοῖς
χάρις διαρρεῖ, καὶ προδοῦσ' ἁλίσκεται.
Heu, vita defuncti officium quàm celeriter apud mortales
perit, & spe frustratur.

Τόν τοι τύραννον εὐσεβεῖν οὐ ῥᾴδιον.
Difficile est tyrannum pietatem colere.

Ἀλλ' εὖ λέγουσι τοῖς φίλοις τιμὰς νέμειν.
Non male sentiunt, qui amicos honorandos censent.

Κλύειν τὸν ἐσθλὸν ἄνδρα χρὴ τῶν ἐν τέλει.
Oportet virum strenuum parere iis, qui cum imperio sunt.

Νικᾷ γὰρ ἡ ἀρετή με τῆς ἔχθρας πολύ.
Virtus longe magis me vincit, quàm inimicitiæ.

Ἦ πάνθ' ὅμοια πᾶς ἀνὴρ αὑτῷ πονεῖ.
In iis, quæ sibi similia sunt, quisq; laborat.

Ἐκ τῆς Ἠλέκτρας.

Ex Electra.

Ω ΣΠΕΡ γὰρ ἵππος εὐγενὴς, κἂν ᾖ γέρων
ἐν τοῖσι δεινοῖς θυμὸν οὐκ ἀπώλεσεν,
ἀλλ' ὀρθὸν οὖς ἵστησιν, ὡσαύτως δὲ σὺ
ἡμᾶς τ' ὀτρύνεις, καὐτὸς ἐν πρώτοις ἕπῃ.

Quemadmodum & generosus equus, etsi senex sit,
In rebus arduis animum non abiicit:
sed arrectis potius astat auribus, sic ipse,
qui nos hortaris, in primis sequere.

Τί γάρ με λυπεῖ τοῦθ' ὅταν λόγῳ θανὼν,
ἔργοισι σωθῶ, κἀξενέγκωμαι κλέος.

Quid me illud mouet, quòd me mortuum mentiantur,
Cum re vera saluus sim, & gloriam referam?

Δοκῶ μὲν οὐδὲν ῥῆμα σὺν κέρδει κακόν.

Nullum verbum puto malum, quod lucrum ferat.

Ἤδη γὰρ εἶδον πολλάκις καὶ τοὺς σοφοὺς
λόγῳ μάτην θνῄσκοντας, εἶθ' ὅταν δόμους
ἔλθωσιν, αὖθις ἐκτετίμηνται πλέον.

Sæpenumero vidi sapientes,
quos decessisse rumor erat, qui vbi domum
reuersi sunt, plus gloriæ sunt assecuti.

Χρόνος γὰρ εὐμαρὴς θεός.

Tempus benignus est Deus.

Αἰσχροῖς γὰρ αἰσχρὰ πράγματ' ἐκδιδάσκεται.

Turpes turpia docent.

Τοὺς ἐκ Διὸς γὰρ εἰκός ἐστι πάνθ' ὁρᾶν.

Qui ex Ioue est, par est omnia videre.

Ὅταν δέ τις θεῶν
βλάπτῃ, δύναιτ' ἂν οὐδ' ἂν ἰσχύων φυγεῖν,

Dum Deus ipse
noceat, ne fortissimus quidem effugere potest.
πᾶσι θνατοῖς ἔφυ μόρος.
Omnibus mortalibus natura statutum est mori.
φιλεῖ γὰρ πρὸς τὰ χρηστὰ πᾶς ὁρᾶν.
Ad vtilia nemo non spectat.
Ζῆν αἰσχρὸν αἰσχρῶς τοῖς καλῶς πεφυκόσιν.
Turpe est turpiter viuere, qui honesto nati sunt loco.
Ὅρα κακῶς πράσσοντα, μὴ μείζω κακὰ
κτησώμεθα.
Caue cum male agas maiora tibi
eueniant mala.
Λύει γὰρ ἡμᾶς οὐδὲν, οὐδ' ἐπωφελεῖ,
δόξαν καλὴν λαβόντα, δυσκλεῶς θανεῖν.
οὐ γὰρ θανεῖν ἔχθιστον, ἀλλ' ὅταν θανεῖν
χρῄζων τις, εἶτα μὴ δὲ τοῦτ' ἔχῃ λαβεῖν.
Nihil confert, aut iuuat,
bonam nos famam assecutos, demum turpiter mori.
Non enim mori grauissimum est; sed vbi velis,
Tibi moriendi occasionem præreptam esse.
Προνοίας οὐδὲν ἀνθρώποις ἔφυ
κέρδος λαβεῖν ἄμεινον, οὐδὲ νοῦ σοφοῦ.
Nullum à natura præstantius hominibus
datum est lucrum, prudentia, sanáque mente.
Ἦ δεινὸν εὖ λέγοντα ἐξαμαρτάνειν.
Graue profecto est, vt qui bene dicat peccare iudicetur.
Ἀλλ' ἔστιν ἔνθα χ' ἡ δίκη βλάβην φέρει.
Est vbi & iustitia nocumentum afferat.
Πολλῆς ἀνοίας καὶ τὸ θηρᾶσθαι κενά.
Summæ dementiæ est inania venari.

Οὐδεὶς τῶν ἀγαθῶν ζῶν κακῶς,
εὔκλειαν αἰσχύναι θέλει
νώνυμος.
Nemo vir bonus vult famam suam
male audiendo contaminari,
tanquam abiectus.
Τοὺς γὰρ θανόντας οὐχ ὁρῶ λυπουμένους.
Mortuos nullo dolore affici video.
Μόλις γὰρ ἔσχον νῦν ἐλεύθερον στόμα.
Vix mihi nunc os est liberum.
Οὗ μή 'στι καιρὸς, μὴ μακρὰν βούλου λέγειν.
Vbi non est occasio, non est vt longa oratione vtaris.
Ὅταν γὰρ εὐτυχήσωμεν, τότε
χαίρειν πάρεστι, καὶ γελᾶν ἐλευθέρως.
Cum felices erimus, tunc
gaudere, & ridere libere licebit.
Τί γὰρ βροτῶν ἂν σὺν κακοῖσι μεμιγμένων
θνήσκειν ὁ μέλλων, τοῦ χρόνου κέρδος φέροι;
Qui in malis versatur,
Moriturusque est, dilatione temporis quid lucri feret?
Χρῆν δ' εὐθὺς εἶναι τήνδε τοῖς πᾶσιν δίκην,
ὅστις πέρα πράσσειν γε τῶν νόμων θέλει,
κτείνειν. τὸ γὰρ πανοῦργον, οὐκ ἂν ἦν πολύ.
Institutum oportuit,
Non magno sceleri obnoxium esse,
qui legum contemptorum interficeret.

Ἐκ Οἰδίποδος τοῦ τυράννου.

Ex Oedipo tyranno.

Ὡ Σ' εἴπερ ἄρξεις τῆσδε γῆς ὥσπερ κρατεῖς,
ξὺν ἀνδράσιν κάλλιον, ἢ κενῆς κρατεῖν.
ὡς οὐδέν ἐστιν οὔτε πύργος, οὔτε ναῦς
ἔρημος ἀνδρῶν μὴ ξυνοικούντων ἔσω.

Si huic terræ imperabis, vt nunc facis,
satius est cum viris, quàm ei vacuæ imperare.
Nam neque turris, neq; nauis est quicquam,
quæ viris sit destituta.

Ὥστ' οὐχ ὕπνῳ γ' εὕδοντά μ' ἐξεγείρετε.

Me à somno non dormientem excitastis.

Δίκαι' ἔλεξας· ἀλλ' ἀναγκάσαι θεοὺς
ἂν μὴ θέλωσιν οὐδ' ἂν εἷς δύναιτ' ἀνήρ.

Aequa petis: sed deos inuitos
cogere, nemo potest.

Ἄνδρα δ' ὠφελεῖν ἀφ' ὧν
ἔχοι τε, καὶ δύναιτο, κάλλιστος πόνων.

Viro prodesse quibuscunq; rebus
possis, labor est omnium pulcherrimus.

Φεῦ φρονεῖν ὡς δεινὸν, ἔνθα μὴ τέλη
λύει φρονοῦντι.

Heu quàm graue est sapere, vbi
sapienti nihil vtile euenit.

Ἥξει γὰρ αὐτὰ, κἂν ἐγὼ σιγῇ στέγω.

In lucem istæc veniet, etsi ipse silentio tegam.

Ὡς πάντ' ἄγαν αἰνικτὰ κἀσαφῆ λέγεις.

Omnia sub ænigmate, & minime aperta loqueris.

Ἀλλ' ἦλθε μὲν δὴ τοῦτο τοὔνειδος τάχ' ἂν
ὀργῇ βιασθὲν μᾶλλον, ἢ γνώμῃ φρενῶν.

Id ab eo forte tibi opprobrium contigit,
qui ira magis, quàm mentis opinione, fuit coactus.
Ἆρ' οὐχὶ μωρόν ἐστι τοὐγχείρημά σου,
ἄνευ τε πλήθους, καὶ φίλων, τυραννίδα
θηρᾶν, ὃ πλήθει χρήμασίν θ' ἁλίσκεται;
Nunquid non rem stultam aggressus es:
ad imperium aspirare, quod
sine exercitu, & pecuniis non paratur.
Εἴ τοι νομίζεις ἄνδρα συγγενῆ κακῶς
δρῶν, οὐχ ὑφέξειν τὴν δίκην, οὐκ εὖ φρονεῖς.
Si censes, qui necessarium damno afficit,
non deinceps pœnas daturum, non recte censes.
Ἐφ' οἷς γὰρ μὴ φρονῶ, σιγᾶν φιλῶ.
Quæ non noui, tacere soleo.
Οὐ γὰρ δίκαιον, οὔτε τοὺς κακοὺς μάτην
χρηστοὺς νομίζειν, οὔτε τοὺς χρηστοὺς κακούς.
Non æquum est, neque malos temere
bonos, neque bonos malos esse, existimare.
Χρόνος δίκαιον ἄνδρα δείκνυσιν μόνος,
κακὸν δὲ, κἂν ἐν ἡμέρᾳ γνοίης μιᾷ.
Solum tempus indicat virum bonum:
malum autem vel vno die cognosces.
Φρονεῖν γὰρ οἱ ταχεῖς, οὐκ ἀσφαλεῖς.
Qui ad decernendum celeres sunt, minime sunt tuti.
Τὰ τῶν τεκόντων ὄμμαθ' ἥδιστον βλέπειν.
Parentum oculos dulcissimum est videre.
Βροτῶν οὐδένα μακαρίζω.
Mortalium neminem beatum duco.
Ἐφηῦρέ σ' ἄκονθ' ὁ πάνθ' ὁρῶν χρόνος.
Te inuitum deprehendit omnia videns tempus.

Οἶμαι γὰρ οὔτ' ἂν Ἴστρον, οὔτε Φᾶσιν ἂν
νίψαι καθαρμῷ τήνδε τὴν στέγην, ὅσα
κεύθει.

Neque Istrum, neque Phasin puto posse
hoc tectum, quod tanta cælat scelera,
expiatione abluere.

Τὴν φροντίδ' ἔξω τῶν κακῶν οἰκεῖν, γλυκύ.

Dulce est securo de alienis malis cogitare.

Ἀλλ' οὐ γὰρ αὐδᾶν ἔσθ' ἃ μὴ δὲ δρᾶν καλόν.

Non est honestum dicere, quæ facere non licet.

Τοῖς ἐν γένει γὰρ τἀγγενῆ μάλισθ' ὁρᾶν
μόνοις τ' ἀκούειν εὐσεβῶς ἔχει κακά.

Ii soli, qui consanguinitate coniuncti sunt, cognatorum mala
Magna cum pietate, & videre, & audire solent.

Πάντα γὰρ καιρῷ καλά.

Omnia suo tempore bona sunt.

Ἃ μὴ φρονῶ γὰρ, οὐ φιλῶ λέγειν μάτην.

Quæ non sentio, temere dicere non est cordi.

Ὥστε θνητὸν ὄντα, ἐκείνην τὴν τελευταίαν ἰδεῖν
ἡμέραν ἐπισκοποῦντα, μηδέν' ὀλβίζειν, πρὶν ἂν
τέρμα τοῦ βίου περάσῃ, μηδὲν ἀλγεινὸν παθών.

Non est vt mortalium quemquam beatum dicas:
Priusquam is nihil triste passus summum, qui
semper spectandus est, obierit diem.

Ἐκ τῆς Ἀντιγόνης.

Ex Antigone.

ΤΟΙ͂Σ ἐν τέλει βεβῶσι πείσομαι, τὸ γὰρ
περισσὰ πράσσειν, οὐκ ἔχει νοῦν οὐδένα.

Magistratus gerentibus parendum est,

Qui modum excedit, non mentis est compos.
Ἀρχὴν δὲ θηρᾶν οὐ πρέπει τἀμήχανα.
Non decet curiosè indagare, quæ inuentione carent.
Ζεὺς γὰρ μεγάλης γλώσσης κόμπους
ὑπερεχθαίρει, καί σφας ἐσιδὼν
πολλῷ ῥεύματι προσνισσομένους
χρυσοῦ καναχῆς ὑπεροπτίαις,
παλτῷ ῥιπτεῖ πυρί.
Qui se plus nimio iactant,
Deus odit, despiciensque eos
Qui multo fluxu
Auri strepitus, & contemptus incedunt:
Fulmine vehementi deiicit.
Ἀμήχανον δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν
ψυχήν τε, καὶ φρόνημα, καὶ γνώμην, πρὶν ἂν
ἀρχαῖς τε, καὶ νόμοισιν ἐντριβὴς φανῇ.
Fieri nequaquam potest, vt prius alterius
Animum, prudentiamque, & sententiam noris,
Quàm in magistratu, atque iure dicendo versatus videris.
Ἐμοὶ γὰρ ὅστις πᾶσαν εὐθύνων πόλιν,
μὴ τῶν ἀρίστων ἅπτεται βουλευμάτων,
ἀλλ᾽ ἐκ φόβου του γλῶσσαν ἐγκλείσας ἔχει,
κάκιστος εἶναι νῦν τε, καὶ πάλαι δοκεῖ.
Qui præest reipublicæ,
& optima spernit consilia,
Sed potius timore linguam comprimit,
longè omnium pessimus semper est visus.
Ἀλλ᾽ ὑπ᾽ ἐλπίδων,
ἄνδρας τὸ κέρδος πολλάκις διώλεσεν.

Spe sua

Sæpe lucrum viros perdidit.

Τὰ δεινὰ γάρ τοι, προστίθησ' ὄκνον πολύν.

Grauia festinationem non postulant.

Στέργει γὰρ οὐδεὶς ἄγγελον κακῶν ἐπῶν.

Tristium verborum nuntium nemo est qui amat.

Οὐδὲν γὰρ ἀνθρώποισιν οἷον ἄργυρος
 κακὸν νόμισμ' ἔβλαστε. τοῦτο καὶ πόλεις
 πορθεῖ. τόδ' ἄνδρας ἐξανίστησιν δόμων.
 τόδ' ἐκδιδάσκει, καὶ παραλλάσσει φρένας
 χρηστὰς, πρὸς αἰσχρὰ πράγμαθ' ἵστασθαι βροτῶν.
 πανουργίας δ' ἔδειξεν ἀνθρώποις ἔχειν,
 καὶ παντὸς ἔργου δυσσέβειαν εἰδέναι.
 Ὅσοι δὲ μισθαρνοῦντες ἤνυσαν τάδε,
 χρόνῳ ποτ' ἐξέπραξαν ὡς δοῦναι δίκην.

Nullum perniciosius hominibus
 malum argento: hoc enim vrbes
 diripit: hoc è domibus viros trudit:
 hoc edocet, & bonorum mentes mutat,
 & ad turpes res excitat,
 impietatemq; omni in re
 exercere homines cogit.
 sed qui præmio hoc, scelera admittunt,
 non immeritas plerunq; pœnas luunt.

Οὐκ ἐξ ἅπαντος δεῖ τὸ κερδαίνειν φιλεῖν.
 ἐκ τῶν γὰρ αἰσχρῶν λημμάτων τοὺς πλείονας
 ἀτωμένους ἴδοις ἂν, ἢ σεσωσμένους.

Non ex omni re decet lucrum facere.
 Turpi enim ex lucro, plures
 videre est, damno affectos, ꝙ commodo auctos esse.

Τὰ δεινὰ κέρδη πημονὰς ἐργάζεται.

Iniqua lucra detrimento sunt.

Κοὐδὲν ἀνθρώπου δεινότερον πέλει.

Homini nihil homine perniciosius.

Παντοπόρος
ἄπορος ἐπ' οὐδὲν ἔρχεται.

Etsi omnia mortales excogitent,
inopes tamen consilii nihil efficiunt.

Βροτοῖσιν οὐδέν ἐστ' ἀπώμοτον.

Mortalibus nihil est negatum.

Ψεύδει γὰρ ἡ ἀπίνοια τὴν γνώμην.

Mendacem redit sententia sententiam.

Ὅστις γὰρ ἐν πολλοῖσιν ὡς ἐγὼ κακοῖς
ζῇ, πῶς ὅδ' οὐχὶ κατθανὼν κέρδος φέρει;

Quicunque in multis versatur malis
non ne moriens lucrum facit.

Ἀλλ' ἴσθι τοι τὰ σκλήρ' ἄγαν φρονήματα
πίπτει μάλιστα· καὶ τὸν ἐγκρατέστατον
σίδηρον ὀπτὸν ἐκ πυρὸς περισκελῆ
θραυσθέντα καὶ ῥαγέντα πλεῖστ' ἂν εἰσίδοις.
σμικρῷ χαλινῷ δ' οἶδα τοὺς θυμουμένους
ἵππους καταρτυθέντας.

Quò maiores sunt fastus,
eò grauius decidunt, & durissimum
ferrum igni mollitur,
& complures in partes diuiditur,
& modico freno furibundos vidi
Equos cohiberi.

Οὐ γὰρ ἐκπέλει
φρονεῖν μέγ', ὅστις δοῦλός ἐστι τῶν πέλας.

In iis, quae coràm adsunt,

valdè seruo superbire non licet.

Μισῶ γε μέντοι χ᾽ ὅταν ἐν κακοῖσί τις
ἁλοὺς, ἔπειτα τοῦτο καλλύνειν θέλῃ.

Odi qui in malis deprehensus est,
& se rectè egisse contendit.

Λέγοιτ᾽ ἄν, εἰ μὴ γλῶσσαν ἐγκλείσοι φόβος.

Diceretis, nisi timor linguam cohiberet.

Ἀλλ᾽ ἡ τυραννὶς, πολλά τ᾽ ἄλλ᾽ εὐδαιμονεῖ,
κἄξεστιν αὐτῇ δρᾶν, λέγειν θ᾽ ἃ βούλεται.

Reges, cum cæteris rebus, tum hoc, felices sunt,
quod quæ ipsis dicere, & facere, libet, licet.

Λόγοις δ᾽ ἐγὼ φιλοῦντα, οὐ στέργω φίλων.

Non amo amicum verbis amantem.

Φεύγουσι γάρ τοι χ᾽ οἱ θρασεῖς, ὅταν πέλας
Ἤδη τὸν ᾅδην εἰσορῶσι τοῦ βίου.

Et qui audaces sunt fugiunt, cum
Vitæ finem adesse vident.

Εὐδαίμονες, οἷσι κακῶν ἄγευστος αἰών.
οἷς γὰρ ἂν σεισθῇ θεόθεν δόμος, ἄτας
οὐδὲν ἐλλείπει, γενεᾶς
ἐπὶ πλῆθος ἕρπον.

Felices sunt, quorum vita malorum est expers
At quibus Deus irascitur,
omne nocumentum genus,
etiam ad eorum posteros, serpit.

Ἁ γὰρ δὴ πολύπλαγκτος ἐλπὶς,
πολλοῖς μὲν ὄνησις ἀνδρῶν,
πολλοῖς δ᾽ ἀπάτα κουφονόων ἐρώτων.

Spes, quæ multos in errorem ducit,
Multis aliquando vtilitati est,

sed temere sperantibus semper est fraudi.

Τὸ κακὸν δοκεῖν ποτ᾽ ἐσθλὸν
τῷ δ᾽ ἔμμεν ὅτῳ φρένας
θεὸς ἄγει πρὸς ἄταν.

Malum quandoque bonum ei videtur
esse, cuius mentem
Deus in perniciem trahit.

Ὅστις δ᾽ ἀνωφέλητα φυτεύει τέκνα,
τί τὸν δ᾽ ἂν εἴποις ἄλλο, πλὴν αὐτῷ πόνους
φῦσαι, πολὺν δὲ τοῖσιν ἐχθροῖσιν γέλων;

Cui inutiles liberi nascuntur,
quid aliud sibi, quàm labores,
& inimicis risum parit?

Τί γὰρ γένοιτ᾽ ἂν ἕλκος μεῖζον, ἢ φίλος κακός;

Quid nam mali est malo amico perniciosius?

Ἐν τοῖς γὰρ οἰκείοισιν ὅστις ἐστ᾽ ἀνὴρ
χρηστὸς, φανεῖται κἀν πόλει δίκαιος ὤν.

Quicunque in domesticis rebus est vir probus,
nunquam ciuitati suæ erit iniquus.

Ὅστις δ᾽ ὑπερβὰς, ἢ νόμους βιάζεται,
ἢ τοὐπιτάσσειν τοῖς κρατοῦσιν ἐννοεῖ,
οὐκ ἔστ᾽ ἐπαίνου τοῦτον ἐξ ἐμοῦ τυχεῖν.

Qui transgreditur leges, vel violat,
vel imperantibus imperare cogitat,
non est vt vlla laude dignum censeam.

Ἀλλ᾽ ὃν πόλις στήσειε, τοῦδε χρὴ κλύειν
καὶ σμικρὰ, καὶ δίκαια, καὶ τἀναντία.

Quem principem ciuitas statuerit, huic
Et in paruis rebus, & in æquis, & iniquis audire oportet.

Ἀναρχίας γὰρ μεῖζον οὐκ ἔστιν κακόν.

αὕτη πόλεις τ' ὄλλυσιν· ἥδ' ἀναστάτους
οἴκους τίθησιν. ἥδε σὺν μάχῃ δορὸς
τροπὰς καταῤῥήγνυσι. τῶν δ' ὀρθουμένων,
σώζει τὰ πολλὰ σώμαθ' ἡ πειθαρχία.

Nullum malum licentia deterius,
hæc enim vrbes perdit: hæc
domos euertit, hæc in prælio
aciem fugat. Imperantibus vero
parere, multis est saluti.

Κρεῖσσον γὰρ εἴπερ δεῖ πρὸς ἀνδρὸς ἐκπεσεῖν,
κοὐκ ἂν γυναικῶν ἥσσονες καλοίμεθ' ἄν.

Minus turpe est à viro vinci,
quàm mulieri cedere.

Θεοὶ φύουσιν ἀνθρώποις φρένας,
πάντων ὅσ' ἐστὶ χρημάτων ὑπέρτατον.

Mens à diis immortalibus tributa hominibus,
omnium rerum est præstantissima.

Ἀλλ' ἄνδρα κἢν τις ἦ σοφὸς, τὸ μανθάνειν
πόλλ' αἰσχρὸν οὐδὲν, καὶ τὸ μὴ τείνειν ἄγαν.

Pulchrum est viro, etiam si sapiens fuerit,
multa discere, nec se valde extollere.

Καὶ τῶν λεγόντων εὖ καλὸν τὸ μανθάνειν.

A bene dicentibus non turpe est discere.

Εἰ δ' ἐγὼ νέος,
οὐ τὸν χρόνον χρὴ μᾶλλον, ἢ τἄργα σκοπεῖν.

Etsi ego sum iuuenis,
Non tempus magis, quàm opera consyderare debes.

Πόλις γὰρ οὐκ ἔσθ' ἥτις ἀνδρὸς ἐσθ' ἑνός.

Ciuitas non est, quæ vnius est viri.

Βούλει λέγειν τι, καὶ λέγων μηδὲν κλύειν.

Omnia

Omnia vis dicere, & nihil audire.
Ὡς οὐδ᾽ αἰεὶ εἶς παύσαιτ᾽ αἰεὶ εἰ χρεῖ ἢ λέγειν.
Nemo vnquam desinit, si dicendi vtilitas adsit.
Τὴν δυσσέβειαν εὐσεβοῦσ᾽ ἐκτησάμην.
Dum pie ago, in impietatem incidi.
Τοῖς πᾶσι κοινὸν ἐστὶ τοὐξαμαρτάνειν.
ἐπεὶ δ᾽ ἁμάρτῃ κεῖνος, οὐκέτ᾽ ἐστ᾽ ἀνήρ.
Omnibus commune est delinquere,
sed vbi deliqueris, vir amplius non eris.
Ἄβουλος οὐδ᾽ ἄνολβος, ὅστις εἰς κακὸν
πεσὼν ἀκεῖται, μὴ δ᾽ ἀκίνητος πέλῃ.
Non vtique infelix habendus est, qui cum in consulto in malis
inciderit, in eo diutius non permanserit.
Αὐθαδία τοι σκαιότητ᾽ ὀφλισκάνει.
Qui neminem in consiliũ adhibens temere agit, stultus est.
Τὸ μανθάνειν.
ἥδιστον εὖ λέγοντος, εἰ κέρδος λέγει.
A bene dicente
suauissimum est discere, si quæ dicit, lucrum adferant.
Θεοὺς μιαίνειν, οὔτις ἀνθρώπων σθένει.
Deos polluere nemo potest.
Ὅσῳ κράτιστον κτημάτων εὐβουλία.
Optima possessio est bonum consilium.
Ὅσῳ πλεῖστ᾽ οἶμαι μὴ φρονεῖν, πλείστη βλάβη.
Maximum facit damnum, qui non sapit.
Τύχη γὰρ ὀρθοῖ, καὶ τύχη καταρρέπει
τὸν εὐτυχοῦντα, τόν τε δυστυχοῦντ᾽ ἀεί,
καὶ μάντις οὐδεὶς τῶν καθεστώτων βροτοῖς.
Semper fortuna felicem, & infelicem
erigit, deprimitq́.

& futurorum mortalibus nullus est vates.
Πλούτει τε γὰρ κατ' οἶκον εἰ βούλει μέγα,
καὶ ζῆ τύραννον σχῆμ' ἔχων· ἐὰν δ' ἀπῇ
τούτων τὸ χαίρειν, τἄλλ' ἐγὼ καπνοῦ σκιᾶς
Quantumuis diues sis domi,
Regio'que viuas luxu, si tibi absit
gaudium, cuncta velut fumi vmbra fuerint.
Τί γάρ σε μαλθάσσοιμ' ἄν, ὧν ἐς ὕστερον
ψεῦσται φανούμεθ'; ὀρθὸν ἡ ἀλήθει' ἀεί.
Cur nam te mollibus placem verbis: quibus
tibi postea mendax videar, recta.n. semper est veritas.
Κέρδη παραινεῖς, εἴ τι κέρδος ἐν κακοῖς.
Lucrum me admones, si quid lucri est in malis.
Οὐκ ἔστι θνητοῖς συμφορᾶς ἀπαλλαγή.
Si fata obstant, calamitatem non effugies.
Πολλῷ τὸ φρονεῖν εὐδαιμονίας
πρῶτον ὑπάρχει.
Multa scire felicissimum
omnium est.
Χρὴ δὲ τά τ' εἰς θεοὺς
μηδὲν ἀσεπτεῖν. μεγάλοι δὲ λόγοι
μεγάλας πληγὰς τῶν ὑπεραύχων
ἀποτίσαντες,
γήρᾳ τὸ φρονεῖν ἐδίδαξαν.
In iis, quæ ad deos pertinent,
nihil impie agas. elati.n. sermones
magnas semper pœnas dederes
se'que iactantes,
etiam in senectute, sapere docuere.

Ἐκ τοῦ Οἰδίποδος ἐπὶ Κολωνῷ.

Ex Oedipo in Colono.

ΣΤΕΡΓΕΙΝ γὰρ αἱ πάθαι με χ᾽ ὡ χρόνος ξυνὼν
μακρὸς διδάσκει, καὶ γενναῖον τρίτον.

Calamitates primum, deinde longum tempus,
nouissime genus, docent me paruis contentum esse.

Καὶ τίς πρὸς ἀνδρὸς μὴ βλέποντος ἄρκεσις;

A viro non vidente quid auxilii assequi potes?

Ἐν γὰρ τῷ μαθεῖν,
ἔνεστιν ἡ ᾽ὐλάβεια τῶν ποιουμένων.

Cautio est adhibenda,
vt ab iis, quæ fiunt, doceamur.

Ἄνευ γνώμης γὰρ, οὐ με χρὴ λέγειν.

Nihil est vt vnquam temere loquamur.

Μόνοις οὐ γίνεται
θεοῖσι γῆρας, οὐδὲ κατθανεῖν ποτε,
τὰ δ᾽ ἄλλα συγχεῖ πάνθ᾽ ὁ παγκρατὴς χρόνος.
Φθίνει μὲν ἰσχὺς γῆς, φθίνει δὲ σώματος.
θνήσκει δὲ πίστις, βλαστάνει δ᾽ ἀπιστία,
καὶ πνεῦμα ταὐτὸν, οὔποτ᾽ οὔτ᾽ ἐν ἀνδράσι
φίλοις βέβηκεν, οὔτε πρὸς πόλιν πόλει.

Soli Dii
non senescunt, nec moriuntur:
cætera omnia confundit, & superat tempus.
Perit enim terræ vis, perit & corporis:
perit & fides, pullulat perfidia.
nec eadem voluntas
amicis est semper, neque ciuitatibus.

Τοῖς μὲν, γὰρ ἤδη, τοῖς δ᾽ ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ
τὰ τερπνὰ πικρὰ γίνεται, κ᾽ αὖθις φίλα.

Aliis nunc, aliàs aliis, iocunda
amara fiunt, & rursus grata.
Ἀλλ' οὐ γάρ ἐστι τἀμφανῆ κρύπτειν.
Aperta occultare non licet.
Ὥσπερ τις εἴ σοι λιπαροῦντι μὲν τυχεῖν,
μηδὲν διδοίη, μηδ' ἐπαρκέσαι θέλοι,
πλήρη δ' ἔχοντι θυμὸν ὧν χρῄζεις, τότε
δωροῖθ' ὅτ' οὐδὲν ἡ χάρις χάριν φέρει,
ἆρ' ἂν ματαίου τῆς δ' ἂν ἡδονῆς τύχοις,
τοιαῦτα μέντοι καὶ σὺ προσφέρεις ἐμοί,
λόγῳ μὲν ἐσθλά, τοῖς δ' ἔργοισιν κακά.
Quemadmodum si quis tibi quid roganti
nolit concedere, neque opem ferre:
postea verò quàm nihil egueris,
donare velit, cum gratia ingrata est:
nunquid hac vana voluptate capi potes?
talia tu æque ad me defers,
Verbis quidem bona, re verò ipsa, mala.
Ἄνδρα δ' οὐδέν' οἶδ' ἐγὼ
δίκαιον, ὅστις ἐξ ἅπαντος εὖ λέγει.
Neminem noui vnquam
ita iustum, qui semper rectè loquatur.
Θυμοῦ γὰρ οὐδὲν γῆρας ἐστιν ἄλλο, πλὴν
θανεῖν· θανόντων δ' οὐδὲν ἄλγος ἅπτεται.
Senectus nihil est aliud, quàm timor mortis:
sed mortuos nullos attingit dolor.
Πῶς γ' ἂν τό γ' ἄκον πρᾶγμ' ἂν εἰκότως ψέγοις;
Non est vt rem non sponte peractam merito vituperemus.
Τὰ γὰρ δόλῳ
τῷ μὴ δικαίῳ κτήματ' οὐχὶ σώζεται.

Res male
  partæ celeriter dilabuntur.

Τοῖς γὰρ ἐμπείροις βροτῶν
  μόνοις οἷόν τε συνταλαιπωρεῖν τάδε.

Qui non ignari malorum sunt,
  Facile est aliorum miseriis commoueri.

Οὐ γὰρ λόγοισι τὸν βίον σπουδάζομεν
  λαμπρὸν ποιεῖσθαι μᾶλλον, ἢ τοῖς δρωμένοις.

Non verbis magis, quàm rebus,
  Vitam reddere præclaram studemus.

Αἰτεῖν γὰρ οὐ καλὸν
  δίκαια προσχρῄζουσι, οὐδ' αὖ τὸν μὲν εὖ
  πάσχειν, παθόντα δ' οὐκ ἐπίστασθαι τίνειν.

Rogare non æquum est
  æqua volentibus: quemadmodum
  beneficio affectum nescire gratiam referre.

Ὅστις τοῦ πλέονος μέρους
  χρῄζει τοῦ μετρίου παρεὶς
  ζώειν, σκαιοσύναν φυλάσσων,
  ἐν ἐμοὶ κατάδηλος ἔσται.
  ἐπεὶ πολλὰ μὲν αἱ μακραὶ
  ἁμέραι κατέθεντο δὴ
  λύπας ἐγγυτέρω.

Quicunque diuturniorem,
  quàm par est, vitam cupit:
  est meo iudicio
  valde rudis.
  Longæ enim ætati
  propius dolores adsunt.

Μὴ φῦναι τὸν ἅπαντα νι-

καὶ λόγον. τὸ δ᾽ ἐπεὶ φανῇ,
βῆναι κεῖθεν, ὅθεν περ ἥκει.

Non nasci omnium est optimum,
vel cum primum natus est quisquam,
illuc, vnde venit, reuerti.

τὰ πολλὰ γάρ τοι ῥήματ᾽ ἢ τέρψαντά τι,
ἢ δυσχεράναντ᾽, ἢ κατοικτίσαντά πως,
παρέσχε φωνὴν τοῖς ἀφωνήτοις τινά.

Multa, quæ vel lætitiam,
vel tristitiam afferant, vel ad misericordiam moueant,
mutis etiam aliquando vocem dederunt.

Οὐ δ᾽ ἀγγελοῦμεν φλαῦρ᾽. ἐπεὶ στρατηλάτου
χρηστοῦ, τὰ κρείσσω, μηδὲ τἄνδικα λέγειν.

Non est vt mala nunciemus. Imperatoris enim
boni est, non deteriora, sed meliora dicere.

Θεοὶ γὰρ εὖ μὲν, ὀψὲ δ᾽ εἰσορῶσ᾽, ὅταν
τὰ θεῖ᾽, ἀφείς τις, εἰς τὸ μαίνεσθαι τραπῇ.

Tametsi Dii sero, animaduertunt tamen,
vbi quis stulte diuina contemnit.

Τὸ φέρον ἐκ θεοῦ, καλῶς
φέρειν χρὴ μηδ᾽ ἄγαν οὕτω
φλέγεσθον.

Quicquid à Deo datum est, æquo animo
est ferendum, iræque
valdè moderandum.

Κακῶν γὰρ δυσάλωτος οὐδείς.

Nemo non malis est obnoxius.

Ἐν οἷς γὰρ
χάρις ἡ χθονία ξυναπόκειται,
πενθεῖν οὐ χρή. νέμεσις γάρ.

Cum mors pro beneficio data est,
non est cur lugeas,
ne deos ad iram prouoces.

Ἐκ Τραχινίων.
Ex Trachiniis.

ΛΟΓΟΣ μὲν ἐστ' ἀρχαῖος ἀνθρώπων φανεὶς,
ὡς οὐκ ἂν αἰῶν' ἐκμάθοι βροτῶν, πρὶν ἂν
θάνοι τις, οὔτ' εἰ χρυσὸς, οὔτ' εἴ τῳ κακός.
Est vetus verbum apud homines vulgatum:
mortalium neminem, priusquam moriatur
percipere posse, felix ne sit, an infelix.
Κἀξ ἀγεννήτων ἄρα μῦθοι καλῶς πίπτουσιν.
Et ignobiles aliquando opportuna loquuntur.
Ἀνάλγητα γὰρ οὐ
δ' ὁ πάντα κραίνων βασιλεὺς
ἐπέβαλλε θνατοῖς κρονίδας.
Qui omnia perspicit Iupiter,
quae dolore vacent,
non dat mortalibus.
Τὸ γὰρ ποθοῦν ἕκαστος ἐκμαθεῖν θέλει,
οὐκ ἂν μεθεῖτο πρὶν καθ' ἡδονὴν κλύει.
Quod quisque cupit ediscere,
nunquam audire cessat, quoad voti compos sit.
Ἄνδρα γὰρ καλῶς
πράσσοντ', ἀνάγκη χρηστὰ κερδαίνειν ἔπη.
Virum bene
agentem, bene audire necesse est.
Ὕβριν γὰρ οὐ στέργουσιν οὐδὲ δαίμονες.
Contumeliam ne daemones quidem amant.

Εἰ δὲ μὴ λέγω φίλα,
οὐχ ἥδομαι. τὸ δ' ὀρθὸν ἐξείρηχ' ὅμως.
Tametsi hoc non gratum accidat,
Tamen verum est quod dicimus.
Τὸ γὰρ νοσοῦντι ληρεῖν, ἀνδρὸς οὐχὶ σώφρονος.
Non est prudentis fatuum alloqui.
Ἔρωτι μὲν νῦν ὅστις ἀντανίσταται
πύκτης ὅπως εἰς χεῖρας, οὐ καλῶς φρονεῖ.
Quisquis, tanquam pugil, in amorem
Insurgit, non recte sapit.
Ὡς ἐλευθέρῳ
ψευδεῖ καλεῖσθαι, κὴρ πρέπουσιν οὐ καλόν.
Libero
Indecorum est, quod mendax appelletur.
Μέγα τι σθένος ἁ
κύπρις ἐκφέρεται νίκας ἀεί.
Magnum veneris robur
victoriam semper assequitur.
Ἐγὼ δὲ θυμοῦσθαι μὲν οὐκ ἐπίσταμαι νοσοῦντι,
Ego irasci nescio ægrotanti.
Κακοῖς δὲ τόλμαν, μήτ' ἐπισταίμην ἐγώ,
μήτ' ἐκμάθοιμι. τὰς τε τολμώσας, στυγῶ.
In malis, nec ipse audere scio,
nec volo, & audaces odi.
Τὸ μὴ πιθυμεῖν πομπὸς ὤν, περισσὰ δρᾷν.
Nuncius cum sis, addere nihil debes.
Ζῆν γὰρ κακῶς κλύοντα, οὐκ ἀνασχετὸν,
ὅτῳ προσῆ μὴ κακὴν πεφυκέναι.
Male audientem viuere, non est ferendum,
cum se non male agere arbitratur.

Ταρβεῖν μὲν ὄργα δεινὰ ἀναγκαίως ἔχει·
τὴν δ' ἐλπίδ' οὐ χρὴ τῆς τύχης κρίνειν πάρος.

Timere grauia est necesse:
sed non est vt ante casum timeas.

Οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς μὴ καλοῖς βουλεύμασιν
οὐδ' ἐλπὶς, ἥτις καὶ θράσος τι προξενεῖ.

In prauis consiliis ne spes quidem est vlla,
quamobrem confidere possis.

Φανθὲν, τίς ἂν δύναιτ' ἀγένητον ποιεῖν;

Quod factum est, quis reddere infectum possit?

Τί σῖγ' ἀφέρπεις; οὐ κάτοισθ' ὁ θοὕνεκα
ξυνηγορεῖς σιγῶσα τῷ κατηγόρῳ;

Quid cum silentio discedis? non ne vides?
Quod tacens accusanti assentiris?

Αἰτήσομαι γάρ σ' ὧν δίκαια τυγχάνειν.

A te petam, quæ me assequi æquum est.

Ἔχει γὰρ οὕτως, ὥστε μὴ σιγᾶν πρέπειν.

Res sic se habet, vt tacere non deceat.

Τοῖς γὰρ θανοῦσι μόχθος οὐ προσγίνεται.

Ad mortuos nullus labor accedit.

Τὸ γάρ τοι μεγάλα πιστεύσαντ' ἐμοὶ
σμικροῖς ἀπιστεῖν τὴν πάρος συγχεῖ χάριν.

Qui in magnis rebus obsequitur,
& in paruis parere recusat, priorem amittit gratiam.

Τὰ μὲν ὄντα μέλλοντ', οὐδεὶς ἐφορᾷ.

Quæ futura sunt nullus videt.

Ἐκ τοῦ Φιλοκτήτου.

Ex Philoctete.

Ἀλλ' ἡδὺ γάρ τοι κτῆμα τῆς νίκης λαβεῖν.
Suaue est victoriæ possessionem capere.

Ἔφυν γὰρ οὐδὲν ἐκ τέχνης πράσσειν κακῆς,
οὔτ' αὐτὸς οὔθ', ὥς φασιν, οὑκφύσας ἐμέ.
Ad nihil mali natus sum dolo malo faciendi,
neque ego ipse, neque (vt aiunt) qui me genuit.

Βούλομαι δ' ἄναξ καλῶς
δρῶν ἐξαμαρτεῖν μᾶλλον, ἢ νικᾶν κακῶς.
Volo rex bene
agens magis peccare, quàm male vincere.

Γλῶσσαν μὲν ἀργόν, χεῖρα δ' εἶχον ἐργάτιν.
Linguam ociosam, manum verò promptam, habebam.

Οὐκ αἰσχρὸν ἡγῇ δῆτα τὰ ψευδῆ λέγειν;
Non ne existimas turpe esse mendacia dicere?

Ὅταν τι δρᾷς εἰς κέρδος, οὐκ ὀκνεῖν πρέπει.
Cum aliquid lucri gratia facis, non est vt timeas.

Τέχνη γὰρ τέχνης ἑτέρας προὔχει,
καὶ γνώμα παρ' ὅτῳ τὸ θεῖον
Διὸς σκῆπτρον ἀνάσσεται.
Quemadmodum ars arti,
sic princeps
cæteris sententia præstat.

Ὦ δύστανα γένη βροτῶν,
οἷς μὴ μέτριος αἰών.
O infelix genus mortalium,
cui ne mediocris quidem est victus.

Οἴμοι μὲν ἀρκεῖν σοί γε καὶ τὰ σ' ὦ τάλας
ἀλγήμαθ' ὥστε μὴ τὰ τῶν πέλας στένειν.

Puto tuos tibi misero satis esse,
vt alienis doloribus non ingemiscas.

Ἀλλὰ καὶ σοφαὶ
γνῶμαι ἐμποδίζονται θαμά.

Sapientum sententiæ
sæpe repulsam patiuntur.

Πόλεμος οὐδέν' ἄνδρ' ἑκὼν
αἱρεῖ πονηρὸν, ἀλλὰ τοὺς χρηστοὺς ἀεί.

In bello non ignaui,
sed strenui semper occumbunt.

Ὅπου θ' ὁ χείρων τἀγαθοῦ μεῖζον σθένει,
κἀποφθίνει τὰ χρηστὰ, χὠ δεινὸς κρατεῖ,
τούτοις ἐγὼ τοῖς ἀνδράσιν οὐ στέργω ποτέ.

Vbi malus vir plus potest, quàm bonus,
& quæ bona sunt corrumpuntur, impotens'que imperat,
apud hos, versandum esse, non censerem.

Τοῖσι γενναίοισί τοι
τό, τ' αἰσχρὸν ἐχθρὸν, καὶ τὸ χρηστὸν εὐκλεές.

Generosis
quod turpe, inimicum est, quod aũt laude dignũ, gratũ.

Ὡς πάντα δεινὰ κἀπικινδύνως βροτοῖς
κεῖται, παθεῖν μὲν εὖ, παθεῖν δὲ θάτερα.
χρὴ δ' ἐκτὸς ὄντα πημάτων, τὰ δείν' ὁρᾶν.
χὤταν τις εὖ ζῇ, τηνικαῦτα τὸν βίον
σκοπεῖν μάλιστα, μὴ διαφθαρεὶς λάθῃ.

Quoniam grauia, & periculosa mortalibus
accidunt, scilicet vt felices, & infelices fiant:
oportet malorum expertes, aduersa prospicere:
& cum quis felicem vitam agat, tunc
maximè præuidere, ne in malam incidat.

Ἐγὼ δ' ἀνάγκῃ προὔμαθον στέργειν τάδε.
Me necessitas docuit, vt his sim contentus.
Ὡς ταῦτ' ἐπίστω δρώμεν', οὐ μέλλοντ' ἔτι.
Non futura hæc, sed tanquam facta existimato.
Ἡδὶ καίριος σπουδὴ, πόνου
    λήξαντος, ὕπνον κἀνάπαυλαν ἤγαγε.
Opportuna festinatio, post laborem,
    Somnum, & quietem parit.
Ἀεὶ καλὸς πλοῦς ἔσθ' ὅταν φεύγῃς κακά.
Semper nauigatio opportuna, cum mala fugias.
Οὐκ ἔστι λῃσταῖς πνεῦμ' ἐναντιούμενον,
    ὅταν προσῇ κλέψαι τι, χ' ἁρπάσαι βίᾳ.
Non est prædonibus ventus contrarius,
    cum furari, & vi rapere licet.
Ὅστις γὰρ εὖ δρᾶν, εὖ παθὼν ἐπίσταται.
Quicunque beneficio est affectus, nouit & aliis benefacere.
Παντὸς γένοιτ' ἂν κτήματος κρείσσων φίλος.
Nulla possessio est amico præstantior.
Κομπεῖν δ' ἐς ἀτελῆ σὺν ψεύδεσιν αἰσχρὸν ὄνειδος.
Opprobriũ est ea inaniter iactare, quæ efficiẽda non sunt.
Ἅπαντα δυσχέρεια τὴν αὑτοῦ φύσιν
    ὅταν λιπών τις, δρᾷ τὰ μὴ προσεικότα.
Omnia difficilia sunt, qui naturam suam
    relinquens, facit quæ non decent.
Ἀνδρός τοι τὸ μὲν εὖ, δίκαιον εἰπεῖν
    εἰπόντος δὲ, μὴ φθονερὰν
    ἴζωσαι γλώσσαις ὀδύναν.
Boni hercle viri est, æqua dicere:
    sed cum dicit, odiosum
    dolorem lingua non effundere.

Σοφὸς πεφυκὼς οὐδὲν ἐξαυδᾷς σοφόν.
Natus sapiens, nihil sapientia dignum effaris.
Ἀνθρώποισι τὰς μὲν ἐκ θεῶν
τύχας δοθείσας, ἔς ἀναγκαῖον φέρειν.
Fortuna, quamcunq; dii hominibus
dederint, æquo animo est ferenda.
Ὅσοι δ' ἑκουσίοισιν ἔγκεινται βλάβαις,
Τούτοις οὔτε συγγνώμην ἔχειν δίκαιόν ἐστιν.
Quicunq; sponte in miseriis versantur,
hos veniam assequi, non æquum est.
Ἔα κακῶς αὐτοὺς ἀπόλλυσθαι κακούς.
Sinito malos, malè perire.
Ἡ γὰρ εὐσέβεια συνθνήσκει βροτοῖς,
κἂν ζῶσι, κἂν θάνωσιν, οὐκ ἀπόλλυται.
Pietas etiam morientes sequitur,
siue enim illi viuant, siue moriantur, illa non perit.

FINIS.

AD AMPLISSIMVM VIRVM Cardinalem Armeniacum, Horatii Nuclei carmen.

HÆC *scribit grandi quæ carmine & ore Sophocles,*
Ac sanctis vitæ moribus ille probat,
Conueniunt dictis'que tuis, factis'que Georgi
Inclyte, Cardinei gloria magna Chori.
Hinc est, quòd nuper Romanæ *reddita linguæ*
Sunt Marliiano iure dicata tibi:
Sub clypeo quoniam tam magni tutus vterque
Nominis, atque operi gratia maior erit.

Impreſſum Romæ per Antonium Bladum Aſulanum.

M. D. XXXXV.